

บทวิจารณ์หนังสือ: คำสอน 3 ศาสนา

Book Review: Teachings of the 3 Religions

พระอธิการเฉลิม กนตสาโร¹

Phraathikarn Chalerm Gandasaro

Received: September 10, 2021

Revised: November 14, 2021

Accepted: November 24, 2021

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน: พระมหาเสาวนันธ์ สุภาจาโร

จำนวนหน้า: 219

ปีที่พิมพ์: 2560

ครั้งที่พิมพ์: ครั้งที่ 1

สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์ปัดตานีการช่าง

บทคัดย่อ

ศาสนาที่ปรากฏบนโลกนี้ทุกศาสนามีคุณค่าทางด้านจิตใจอันถือว่าสูงกว่าคุณค่าทางวัตถุ นอกจากเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีในหมู่มวลมนุษยชาติทั้งปวง ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งคุณความดีด้านจริยธรรม ด้านศีลธรรม และด้านคุณธรรม ที่สำคัญคือ บ่งบอกความแตกต่างของมนุษย์และสัตว์ได้อย่างชัดเจน แม้แต่ในเรื่องของระเบียบการประเพณี ทุกศาสนาจะมีการถ่ายทอด และจารึกคำสอนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น ตำรา คัมภีร์ และหนังสือ ซึ่งล้วนเป็นพระโอวาทของพระศาสดาในแต่ละศาสนาที่เผยแผ่สู่มวลมนุษยโลกในปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน และคำสอนในแต่ละศาสนาก็มีความคล้ายคลึงกันคือ ให้มวลมนุษยมีความรักความเมตตาต่อกัน พึ่งพาอาศัยกัน ไม่เบียดเบียนกัน ละเว้นการทำชั่ว และทำแต่ความดีตามหลักคำสอนของแต่ละศาสนา บทวิจารณ์หนังสือนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักคำสอนของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามได้ถูกต้อง รวมถึงเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiangmai campus.

Corresponding author, e-mail: sser_sandee@hotmail.com. Tel.087-0371320

เทียบความแตกต่างของหลักคำสอนของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามได้อย่างถ่องแท้ และเพื่อวิเคราะห์นำหลักคำสอนของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาคำสอน 3 ศาสนา จึงเป็นการวิเคราะห์หลักคำสอนของศาสนาที่แตกต่างกัน โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนในเรื่องของสังคมพหุวัฒนธรรม อันเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของมวลมนุษยโลก ภายใต้อสังคัมที่มีความสงบสุขและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: คำสอน, ศาสนาพุทธ, ศาสนาคริสต์, ศาสนาอิสลาม

Abstract

Every religion that appears in this world has a spiritual value that is considered higher than that of a material one. In addition to being the spiritual anchor of the human, religion is also the source of unity among all mankind. It has formed a culture and tradition of ethical and moral virtues. The important thing is to clearly identify the differences between humans and animals as well as the issue of behavioral regulations. Every religion will transmit and inscribe similar teachings, such as textbooks, scriptures, and books, which are all the teachings of the Prophet in each religion that propagate to the world mankind in the same practice. And the teachings in each religion are similar. Let the people have love and compassion for each other, interdependence, nonviolence, refraining from doing evil and doing good according to the teachings of each religion. The purpose of this book review is to study the correct teachings of Buddhism, Christianity and Islam as well as to compare the differences in the teachings of Buddhism, Christianity, and Islam and to analyze and apply the teachings of Buddhism, Christianity, and Islam effectively in daily life. Therefore, the study of the teachings of the three religions is an analysis of the doctrines of different religions with supporting factors in the matter of multicultural society which is a guideline for the conduct of the world mankind under a society that is peaceful and in the same direction.

Keywords: Teachings, Buddhism, Christianity, Islam

บทนำ

หนังสือเรื่อง “คำสอน 3 ศาสนา” เป็นหนังสือในโครงการสื่อธรรมสู่สังคัมที่เขียนโดยพระมหาเสาวนีย์ สุภาจาโร หนังสือเล่มนี้แต่งขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวพุทธได้ศึกษาประวัติของศาสนาต่าง ๆ ที่ปรากฏบนโลก เพราะช่วยให้เข้าใจถึงชีวิตจิตใจของผู้ที่นับถือศาสนาอื่นได้ชัดเจน

และศาสนาพุทธมีความแตกต่างจากศาสนาอื่นอย่างไร และจุดมุ่งหมายสูงสุดของแต่ละศาสนาเป็นอย่างไร โดยมีการเปรียบเทียบให้เห็นความชัดเจนของแต่ละศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม โดยเนื้อหาของหนังสือนั้น ผู้ประพันธ์ได้เขียนแบ่งเป็น 3 บท คือ บทที่หนึ่ง เน้นการศึกษาศาสนาพุทธ ประกอบด้วย พระองค์ทรงพบอะไร พบแล้วพระองค์เป็นอย่างไร เราจะรู้ได้อย่างไรว่าพระองค์ตรัสรู้จริง พระองค์ทรงสอนอะไร เพื่อประโยชน์อะไร และคำสอนที่เป็นหลักธรรม บทที่สอง เน้นการศึกษาศาสนาคริสต์ ประกอบด้วย นิยายทางศาสนา และคำสอนทางศาสนา และ บทที่สาม เน้นการศึกษาศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย คำสอนศาสนาอิสลาม นิยายในศาสนาอิสลาม ฐานะของอัลเลาะห์ ฐานะของพระนบี ฐานะของคัมภีร์อัลกุรอาน ฐานะของศรัทธา ฐานะของผู้ไม่ศรัทธา เกี่ยวกับรูปเคารพ โลกนี้โลกหน้า การสู้รบ และพิริฮัจย์

อนึ่ง การศึกษาในเรื่องของศาสนานั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะศาสนา คือ อาหารของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีอาหาร เครื่องยังตนให้เจริญเติบโต 2 อย่าง คือ อาหารทางร่างกายอย่างหนึ่ง (Physical Needs) และอาหารทางใจอย่างหนึ่ง (Moral Needs) ขาดเสียอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ เพราะฉะนั้น ศาสนากว่าอีกนัยหนึ่งคือ ศรัทธาจะเกิดขึ้นแก่ใคร ไม่ว่าจะเป็มนุษย์ดีก็ตามบรรพ์หรือมนุษย์ปัจจุบันเป็นเรื่องทางจิตใจของแต่ละคน เป็นอาหารหล่อเลี้ยงใจ เป็นแรงอำนาจอันเร้นลับอยู่ภายในใจของคน ๆ นั้น และเป็นพื้นฐานทางใจของคนทั้งหลายเหล่านั้นด้วย (เสฐียร พันธะรังษี, 2521)

จะเห็นได้ว่า การเขียนหนังสือเล่มนี้ ผู้ประพันธ์ได้ตั้งประเด็นคำถามเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเชิงลึกในหลายประการ เช่น ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นดีจริงหรือ และที่ว่าดีนั้นหมายถึงอย่างไร อย่างไรที่เรียกว่าดี ดีเท่าเทียมกันหรือเปล่า ระดับความดีนั้นดีถึงไหน เท่ากันไหม และในประเทศไทยนั้น ชาวพุทธจำนวนไม่น้อยที่ลดค่าความเป็นมนุษย์ลง กล่าวคือ ไม่ใช้หลักธรรมชีวิตเพื่อการพัฒนาชีวิต แต่มุ่งเพื่อทำมาหากินอย่างเดียว นอกจากนี้มีการนับถือเทพเจ้า และมีมากขึ้น และทำอย่างไรถึงจะให้ผู้ที่นับถือศาสนาในแต่ละศาสนา นำหลักธรรมไปพัฒนาชีวิตตนเอง เพื่อชีวิตที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า มนุษย์กระทำความดี ละเว้นความชั่ว ให้ปฏิบัติต่อกันอย่างมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน (กำธร เพี้ยเอี้ย, ชาญพัฒน์ ชำชัน, สุขชาติ อ่อนสร้อย, ทวี เลี้ยวประโคน และเอกวุฒิ บุตรโคษา, 2562, น.358)

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างทางศาสนาที่ปรากฏในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความ เป็นจริงทางสังคมที่สำคัญคือ ในทุกวันนี้ประเทศไทยมีการอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่ต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรม และสามารถเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีการพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เบียดเบียนกัน ซึ่งพฤติกรรมนี้เรียกว่า “สังคมพหุวัฒนธรรม” หรือ “Multicultural Society” นั่นเอง สังคมพหุวัฒนธรรมนี้ เป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาเพื่อให้สังคมเกิดการเรียนรู้ เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมหลายหลาย และช่วยลดความรู้สึกรังเกียชชดหยาบเรื่องเชื้อชาติและศาสนา จึงช่วยให้สังคมเข้าใจซึ่งกันและกัน

เนื้อเรื่อง

เนื้อหาในหนังสือ “คำสอน 3 ศาสนา” ผู้ประพันธ์ได้สรุปออกมาให้เห็นประเด็นและแก่นสำคัญของเนื้อหาในแต่ละบท ดังนั้น โดยเนื้อหาในหนังสือนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 บท คือ บทที่หนึ่งเน้นการศึกษาศาสนาพุทธ ประกอบด้วย พระองค์ทรงพบอะไร พบแล้วพระองค์เป็นอย่างไร เราจะรู้ได้อย่างไรว่าพระองค์ตรัสจริง พระองค์ทรงสอนอะไร เพื่อประโยชน์อะไร และคำสอนที่เป็นหลักธรรม บทที่สอง เน้นการศึกษาศาสนาคริสต์ ประกอบด้วย นิกายทางศาสนา และคำสอนทางศาสนา และบทที่สาม เน้นการศึกษาศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย คำสอนศาสนาอิสลาม นิกายในศาสนาอิสลาม ฐานะของอัลเลาะห์ ฐานะของพระนบี ฐานะของคัมภีร์อัลกุรอาน ฐานะของศรัทธา ฐานะของผู้ไม่ศรัทธา เกี่ยวกับรูปเคารพ โลกนี้โลกหน้า การสู้รบ และพิธียัย

บทที่ 1 เนื้อหาในบทนี้ผู้ประพันธ์ได้อธิบายถึงศาสนาพุทธ ตั้งแต่ในยุคพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติในชมพูทวีป จนถึง การค้นพบแนวทางในการดับทุกข์และปรินิพพาน ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ตั้งประเด็นคำถามที่สำคัญในเรื่องของการค้นพบของพระพุทธเจ้าว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้อย่างไร พระองค์พบแล้วพระองค์เป็นอย่างไรทรงสั่งสอนอะไร เพื่อประโยชน์อะไร โดยใช้หลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาวิเคราะหฺ์ ซึ่งหลักธรรมที่กล่าวถึง คือ “อริยสัจ 4” โดยได้อธิบายถึงคำว่า อริยสัจ 4 ตามพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ความว่า “ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลาย ที่เที่ยวไปในบนผืนแผ่นดินทั้งสิ้นทั้งปวง ย่อมประชุมลงในรอยเท้าช้าง รอยเท้าช้างนั้นกล่าวได้ว่าเป็นยอดเยี่ยมในบรรดารอยเท้าเหล่านั้น โดยความมีขนาดใหญ่ฉันโต กุศลธรรมทั้งสิ้นทั้งปวง ก็ สงเคราะห์ลงในอริยสัจ 4 ฉะนั้น” (ม.ม. 12/340/349) และได้อธิบายความหมายของ อริยสัจ 4 ซึ่งประกอบไปด้วย ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา นอกจากนี้ผู้ได้อธิบายถึงลักษณะของกิจในอริยสัจที่ต้องกระทำและเข้าถึง 4 อย่างได้แก่ 1) ทุกข์ อริยสัจจ ปริณญะยย หน้าที่ต่อทุกข์ อริยสัจ คือ ควรกำหนดรู้ 2) ทุกขสมุทัย อริยสัจจ ปหาตพพ หน้าที่ต่อทุกขสมุทัย อริยสัจควรละ 3) ทุกข นิโรธ อริยสัจจ สจฉิกาดพพ หน้าที่ต่อทุกขนิโรธอริยสัจ ควรทำให้แจ้ง และ 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจ ภาเวตพพ หน้าที่ต่อทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ควรเจริญ ทั้งนี้ การที่จะสำเร็จแห่งอริยสัจ 4 ได้นั้น ต้องมีความเกี่ยวเนื่องกับญาณ 3 คือ สัจญาณ กิจญาณ กตญาณ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเข้าถึงนิพพาน ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายภาวะของผู้เข้านิพพานว่า มีมูลเหตุที่ให้เข้าถึงนิพพาน 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ภาวะทางปัญญา 2) ภาวะทางจิต และ 3) ภาวะทางความประพฤติหรือการดำเนินชีวิต ซึ่งประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อให้เข้าใจในภาวะของผู้เข้านิพพาน คือ การบรรลุนิพพานของพระพุทธเจ้า คือ การสร้างประโยชน์เพื่อผู้อื่น โดยไม่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของตน หรือห่วงใยเรื่องของตนเอง เมื่อวิเคราะห์ถึงการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแล้ว ผู้ประพันธ์ได้วิเคราะห์เพิ่มเติมในเรื่องของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าว่า เราจะสามารถรู้ได้อย่างไรว่าพระองค์ตรัสจริง โดยผู้ประพันธ์ได้อธิบายว่า การที่เราจะรู้ว่าการตรัสรู้และบรรลุนิพพานของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไรนั้น เราต้องปฏิบัติด้วยตัวของเราเอง ปฏิบัติให้เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าปฏิบัติ เราจึงจะรู้ผลของมัน และเป็นพุทธประสงค์ที่จะให้รู้ความจริงในข้อนี้ และยังทรงตรัสบอกหนทางไว้อย่างชัดเจน ดังปรากฏในพระไตรปิฎก ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใด เรารู้

ขัดตามความจริง ซึ่งสมุทัย ความอัสตง อัสสาทะ อาทินพ และนิสสรณะ ของอินทรี 5 (ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา) เหล่านี้ เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณในโลกว่าเราได้ตรัสรู้แล้วซึ่งอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ บัดนี้ ไม่มีภพใหม่อีก” ผู้ประพันธ์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า พระพุทธศาสดาได้สอนให้เราจัดทุกข์ของตัวเอง และช่วยจัดทุกข์ให้กับคนอื่น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตของเรามี 2 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 เพื่อประโยชน์ของตนเอง และเป้าหมายที่ 2 เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยการนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสูงสุด เช่น ธรรมมีอุปการะมาก 2 ประการ, ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง, บุคคลหาได้ยาก 2 ประเภท, รตน 3 อย่าง, ทุจจริต 3, บุญกิริยาวัตถุ 3, พรหมวิหาร 4 และสติปัญญา 4 เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า หลักธรรมที่กล่าวถึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำสอนแห่งพระพุทธองค์ มีหลักธรรมอีกมากมายที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิต และการพัฒนาพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งพระพุทธศาสนามีความละเอียดรอบคอบในเรื่องของความทุกข์ และพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ค้นพบความสุขที่ยิ่งใหญ่ ด้วยกิจต่ออริยสัจ ๔ อันเป็นความจริงอันสูงสุดนี้ เหตุนี้เองจึงต้องตระหนักว่า “ตราบไต่ที่ยังมีตณหา ก็ยังไม่พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏ ทุกข์และสมุทัยเป็นโลกียธรรม เป็นไปในฝ่ายเกิด นิโรธเป็นความดับทุกข์ ดับกิเลส มรรคเป็นหนทางอันประเสริฐที่จะดำเนินไปถึงซึ่งความดับทุกข์ นิโรธและมรรค ทั้งแปดองค์เกิดพร้อมกันกับมรรคจิตเป็นโลกุตระธรรม” (พระอนันตชัย อภินนโท, 2560)

บทที่ 2 เนื้อหาในบทนี้ผู้ประพันธ์ได้อธิบายถึงศาสนาคริสต์ ประกอบด้วย นิกายทางศาสนา และคำสอนทางศาสนา ในบทที่ 2 นี้มีการกล่าวถึงประวัติและความเป็นมาของศาสนาคริสต์ แนวทางการเผยแผ่ธรรมของศาสนาคริสต์ และฉนวนเหตุของการแตกแยกของศาสนาคริสต์อันเกิดจากแนวคิดที่แตกต่างของ 2 นักบวช คือ ปีเตอร์ และปอล โดย ปีเตอร์มีแนวคิดในการสอนศาสนาที่มุ่งเน้นไปทางที่มีอิทธิพลทางการเมือง และ ปอล มีแนวคิดในการสอนศาสนาที่มุ่งเน้นไปทางธรรม จากความขัดแย้งทางความคิดของปีเตอร์และปอล ทำให้ศาสนาคริสต์แบ่งแยกออกไปเป็น 5 นิกาย ได้แก่ 1) นิกายคาทอลิก 2) นิกายออร์ทอด็อกซ์ 3) นิกายโปรเตสแตนต์ 4) นิกายเอปิสโคปาลของอังกฤษ 5) นิกายคาทอลิกฝรั่งเศส 6) นิกายแควกเกอร์ 7) นิกายดีอีสต์ 8) นิกายมอร์มอน 9) นิกายคริสเตียนไซแอนต์ หรือ ไฮเอนติสต์ 10) นิกายยูนิเตเรียน 11) นิกายพยานพระยะโฮวา 12) นิกายเซเนเดย์ แอดเวนติสต์ 13) นิกายอัสสัมชัญ 14) นิกายเซนต์คาเบรียล 15) นิกายแบปติสต์ และ 16) นิกายเมธอดิส โดยผู้ประพันธ์ได้อธิบายถึงความแตกต่างของแต่ละนิกายในเรื่องของความเชื่อและพิธีกรรมที่แตกต่างกันไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นับถือศาสนาคริสต์ทั่วโลกในแถบประเทศยุโรปต่างมีความคิดทางด้านศาสนาที่มีผลมาจากปัจจัยทางด้านความคิด ภูมิประเทศ วัฒนธรรม เช่น พิธีสารภาพบาป พิธีกรรมมีความแตกต่างกัน คือ นิกายออร์ทอด็อกซ์ ผู้สารภาพบาปต้องคุกเข่าลงลงตรงหน้าแท่น พระเข้ามาเอาผ้าคลุมของท่านวางลงบนไหล่ผู้สารภาพ และประกาศความบริสุทธิ์จึงนับว่าหมดบาป นิกายคาทอลิก พระปล่อยให้ผู้สารภาพบากล่าวคำสารภาพอยู่ตามลำพัง พระจะอยู่ในม่านเปล่งเสียงรับรู้ว่าคำสารภาพว่า พระจิต ได้รับบาปของท่านแล้ว บาปที่ท่านทำไว้แก่ผู้อื่นได้รับการยกโทษแล้ว และนิกายโปรเตสแตนต์ ใช้วิธีการสารภาพเป็นหมู่คณะนั่งพร้อมกันที่หน้าแท่น แล้วกล่าวคำสารภาพว่า ขอให้เปลื้องโทษให้แก่ข้าพเจ้า ขอให้ยกบาปทั้งหมดของพวกข้าพเจ้า

จากนั้นพระสารภาพบาปแทนกลุ่มชนว่า พวกข้ามิได้กระทำในสิ่งที่ควรทำ ได้ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ ข้าแต่พระองค์ พระองค์เป็นผู้ทรงพระกรุณาแก่พวกข้าเป็นอันเสร็จพิธี โดยการใช้ภาษาในงานเขียนของผู้ประพันธ์เป็นลักษณะเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความชัดเจนของแต่ละนิกายซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้อ่านหนังสือชิ้นนี้เข้าใจง่ายและถูกต้อง ในส่วนของคำสอนทางศาสนา ลักษณะการเขียนและพรรณนาเป็นการนำคำสอนของพระเยซูในลักษณะของการอุปมาอุปไมยมาเขียนให้เข้าใจชัดเจน ภายใต้คำสอนที่สำคัญในเรื่องของ “ความรัก” “หลักตรีเอกานุภาพ” และ “บัญญัติ 10 ประการ” เช่น คำอุปมาเรื่องเมล็ดพืช พระองค์ยังตรัสคำอุปมาอีกข้อหนึ่งให้เขาฟังว่า “แผ่นดินสวรรค์เปรียบเหมือนเมล็ดพืชเมล็ดหนึ่ง ซึ่งคนหนึ่งเอาไปเพาะลงในไร่ของตนเมล็ดนั้นเล็กกว่าเมล็ดที่งอกขึ้นแล้วก็ใหญ่กว่าผักอื่น และจำเริญเป็นต้นไม้ จนนกในอากาศมาทำรังอาศัยอยู่ตามกิ่งก้านของต้นไม้นั้นได้” ดังคำสอนของพระองค์ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ว่า “สุเจ้าจะต้องรักเพื่อนบ้านของสุเจ้า เหมือนตัวสุเจ้าเอง” หากเปรียบเทียบคำสอนในลัทธิวิวัโบราณในการสอนเรื่องความรัก จะมุ่งความรักเฉพาะภายในกลุ่มของตนเท่านั้น แต่พระเยซูสอนให้รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง คำว่า เพื่อนบ้านในที่นี้ หมายถึงมนุษยชาติมิใช่ประเทศใดใดใกล้เคียงหรือหมายเอาเฉพาะชาวบ้านที่นับถือศาสนาคริสต์เท่านั้น (กัธร เพียเอีย, 2562)

นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ซึ่งมีการดำเนินงานในรูปแบบขององค์กรทางศาสนาผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทั่วโลกจึงมีการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในทุกแห่ง เพื่อส่งเสริมพระกิตติคุณของพระคริสต์ไปถึงมวลชน และน้อมรับพระองค์ไว้เป็นพระผู้ช่วยของตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือของบรรดาสหาย ที่เป็นคริสเตียนในสังกัดคริสตจักรต่าง ๆ

บทที่ 3 เนื้อหาในบทนี้ผู้ประพันธ์ได้อธิบายถึงศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย คำสอนศาสนาอิสลาม นิกายในศาสนาอิสลาม ฐานะของอัลเลาะห์ ฐานะของพระนบี ฐานะของคัมภีร์อัลกุรอาน ฐานะของศรัทธา ฐานะของผู้ไม่ศรัทธา เกี่ยวกับรูปเคารพ โลกนี้โลกหน้า การสู้รบ และพิธิฮัจย์ โดยการสรุปความที่มีความกระชับและเข้าใจง่าย กล่าวคือ คำสอนที่สำคัญของศาสนาอิสลาม จะมี 2 หลัก ใหญ่ ๆ คือ หลักศรัทธา และหลักปฏิบัติ โดยหลักศรัทธานั้น มี 6 ข้อ ได้แก่ 1) ศรัทธาต่อพระอัลเลาะห์ 2) ศรัทธาต่อมะหาอิเกะฮ์ 3) ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของพระอัลเลาะห์ 4) ศรัทธาต่อบรรดาร่อซูล (ศาสนทูต) ของพระอัลเลาะห์ 5) ศรัทธาต่อวันอาคิเลาะห์ (วันสุดท้ายของโลก) และ 6) ศรัทธาต่อการกำหนดของอัลเลาะห์ทั้งทางดีและทางร้าย และหลักปฏิบัติ 5 ข้อ ได้แก่ 1) ต้องกล่าวปฏิญาณตน หรือเรียกว่า กาลีมะฮ์ชาฮาดะฮ์ มีใจความว่า ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใด เว้นแต่อัลเลาะห์องค์เดียว และข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่า แท้จริงท่านนบีมุฮัมมัดเป็นร่อซูล (ศาสนทูต) ของอัลเลาะห์ 2) ต้องกระทำ “ละหมาด” ทุกวัน ๆ ละ 5 เวลา 3) ต้องบริจาคทรัพย์ “ซะกาต” 4) ต้องถือศีลอดทุกวันตลอดเดือนรอมฎอน 5) ต้องเดินทางไปบ้ำเพื่อพิธิฮัจญ์ ที่นครเมกกะ 1 ครั้ง (หากมีความสามารถที่จะไปได้) ในส่วนของนิกายของศาสนาอิสลาม มีการแตกแยกออกเป็น 3 นิกาย คือ 1) นิกายซุนหนี่ 2) นิกายชีอะฮ์ 3) นิกายฆอวาริจญ์ และ 4) นิกายวาหิฮาบี ทั้งนี้ เรื่องสำคัญในศาสนาอิสลาม คือ เรื่องพระผู้เป็นเจ้าหรืออัลเลาะห์เป็นเรื่องสูงสุด การกระทำทุก

สิ่งทุกอย่างมุ่งหมายเพื่ออัลเลาะห์ ดำเนินชีวิตไปตามประสงค์ของอัลเลาะห์ นอกจากนี้การสอนในเรื่องหลักศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของพระอัลเลาะห์ อันได้แก่ คัมภีร์เตอราห์ คัมภีร์อินญีล คัมภีร์อัซซะบูร์ และคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งความสำคัญของคัมภีร์ทั้ง 4 ว่าเป็นแหล่งรวมความดีงามและหลักการของศาสนาอิสลามทั้งหมด คำสอนนี้ถือเป็นคำสอนอิสลามทั้งหมด (วาริต เจริญราษฎร์, 2564)

บทวิจารณ์

ผู้ประพันธ์หนังสือ “คำสอน 3 ศาสนา” ได้อธิบายและนำเสนอองค์ความรู้ที่มีความชัดเจนถึงความหลักคำสอน ความแตกต่าง และแนวทางการปฏิบัติของ 3 ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เป็นการตีความให้เห็นถึงความสำคัญของหลักเกณฑ์แต่ละศาสนา ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงหลักธรรมคำสอนและสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละศาสนาได้อย่างถูกต้อง สามารถประยุกต์ใช้แนวทางในการนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันทำให้ทราบพิธีกรรมและการปฏิบัติของศาสนาอื่นและสามารถสร้างความเข้าใจในเรื่องของความแตกต่างของบุคคลในแต่ละศาสนา และสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน แต่อาศัยอยู่ในสังคมเดียวกันอย่างพึ่งพิงอาศัยกันด้วยมิตรไมตรีที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างศาสนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศาสนามีคุณค่ามากมายต่อมนุษย์ ศาสนาเป็นสิ่งที่สนองความระดับความต้องการของมนุษย์ เช่น ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางสังคม และความต้องการด้านจิตใจ ดังนั้น เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาทั้ง 3 ศาสนานี้ จึงเป็นเครื่องมือในการระบือปัญหา ดับความไม่รู้ และความสงสัยของบางคนลงได้บ้าง แม้ว่าศาสนาในบางศาสนาอาจมีความแตกต่างจากศาสนาพุทธมา แต่ถ้าเราจะถือเอาประโยชน์แล้ว ก็สามารถจะค้นพบสิ่งที่เป็นประโยชน์ได้ เพียงแต่เราเอากลับมาใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ แล้วจะพบบางสิ่งที่สอดคล้องต้องกัน และเอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในสังคม และประเทศไทย

ขณะเดียวกันผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกแนวคิดในเรื่องของ “การรู้จักสามัคคี” แม้ว่าทุกคนบนโลกนี้จะเกิดมาต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา แต่ทุกคนก็เป็นเพื่อนร่วมโลกที่จะสร้างสรรค์คุณงามความดีให้กับบนโลกนี้นานับการ ฉะนั้น แม้ว่าเราจะต่างเชื้อชาติ หรือต่างศาสนากัน เราก็ไม่ควรสร้างความเกลียดชังให้กัน เพราะถ้าเราได้ศึกษาถึงความแตกต่างทางศาสนาแล้วจะทำให้เราเข้าใจความงดงามของคำสอนในแต่ละศาสนาเปรียบเสมือน “หลักไตรลักษณ์” หลักแห่งความงามของศาสนาพุทธที่เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติที่มีผลต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ และสะท้อนออกมาในรูปแบบของ ความรู้สึก อารมณ์ และความดีงาม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติสมาธิ และการพัฒนาปัญญา ทำให้เกิดปัญญาในระดับสูงสามารถวิเคราะห์และพิจารณาได้ถึงเหตุผล เกิดความเมตตาอารีย์ในตัวบุคคลและสามารถแผ่ความเกื้อกูล อนุเคราะห์ประโยชน์และความสุขได้ในทุกกลุ่มชนชาติ ทุกศาสนา ซึ่งเป็นความงามงามที่สมบูรณ์ของพระพุทธศาสนานั่นเอง

นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ ได้อธิบายและชักชวนให้พุทธศาสนิกชนทุกคน ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาศาสนา การพัฒนาศาสนา และมุ่งหวังให้พุทธศาสนิกชนทุกคน หันมา

สนใจพระพุทธศาสนากันบ้าง ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา แนะนำสั่งสอนให้เกิดการปฏิบัติที่ได้ผลเห็นผลของการปฏิบัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ความสงบ ความร่มเย็น และเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ เพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งความสุข ความสุขนั้นเป็นของสำคัญสำหรับชีวิต ศาสนาเป็นทางมาแห่งความสุขนั้น ถ้าทุกคนปฏิเสธศาสนาก็เหมือนทุกคนปฏิเสธความสุข หรือตัดทอนความสุขของตนเอง ความสุขที่ศาสนามอบให้เป็นความสุขสงบเย็น ดับความกระหายเร่าร้อน เพราะความสุขของทุกคนอยู่ที่ใจ หากใจไม่พบกับความสุขสงบร่มเย็น ชีวิตนี้จะหาความสุขได้อย่างไร

จะเห็นได้ว่า หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนเป็นแนวทางสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกชาติทุกศาสนา ด้วยปัจจัยความผันแปร และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคศวรรษที่ 21 มนุษย์บนโลกนี้ต่างที่มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มีความทัดเทียมกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เช่น เทคโนโลยี นวัตกรรม เป็นต้น จึงทำให้เกิดช่องว่างเพิ่มมากขึ้นในสังคม การเหยียดเชื้อชาติ การแบ่งชนชั้นวรรณะ ความขัดแย้งของกลุ่มศาสนา รวมถึงอิทธิพลทางการเมืองก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกร้างในสังคม ดังนั้น หากมนุษย์ทุกคนมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจในขั้นพื้นฐานเข้าไปด้วยจะทำให้ทุกคนมีความเข้าใจในความแตกต่างนั้น ๆ และสามารถปรับปรุงตนเองโดยใช้สติปัญญา ในการสร้างแนวทางแห่งความสงบให้กับชีวิต และสังคมสืบไป

จุดเด่น

ประเด็นที่น่าสนใจมากที่สุดในหนังสือ “ศาสนา 3 ศาสนา” ซึ่งประพันธ์โดยพระมหาเสาวนันท สุภาจาโร ผู้เขียนจะอธิบายให้เห็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ศาสนาพุทธ ประเด็นสำคัญที่ผู้ประพันธ์ต้องการชี้ให้เห็นเป็นการศึกษาแนวทางการนิพพานของพระพุทธเจ้าในศาสนาพุทธ ภายใต้การประพฤติปฏิบัติตามหลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่พระพุทธองค์ทรงบรรลุถึงพระนิพพาน โดยผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงธรรมชาติ และร่างกายมนุษย์ อันเกิดจากเหตุ และผลแห่งอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ เหมือนโรค สมุทัย เหมือนสมุฏฐานของโรค นิโรธ เหมือนความหายจากโรค มรรค เหมือน ยารักษาโรค ทุกข์ เหมือนทุพภิกขภัย สมุทัย เหมือนฝนแล้ง ทุกข์เหมือนภัย สมุทัยเหมือนเหตุแห่งภัย นิโรธ เหมือนความพ้นภัย มรรค เหมือนอุบายให้พ้นภัย ทุกข์เหมือนของหนัก สมุทัยเหมือนการแบกของหนักไว้ นิโรธเหมือนการวางของหนักลงได้ มรรค เหมือนวิธีเอาของหนักวางลง อริยสัจ 4 เปรียบเหมือนยารักษาโรค นิพพานเปรียบเหมือนการหายขาดจากโรค อริยสัจ 4 เปรียบเหมือนฝนดี นิพพานเปรียบเหมือนภาวะอุดมสมบูรณ์ อริยสัจ 4 เปรียบเหมือนอุบายให้พ้นภัย นิพพานเปรียบเหมือนความพ้นภัย อริยสัจ 4 เปรียบเหมือนวิธีเอาของหนักวางลงได้ นิพพาน เปรียบเหมือนการวางของหนักลงได้ อริยสัจ 4 เหมือนยารักษาโรคที่แต่ก่อนเราเป็นโรคแล้วมาได้กินยารักษาจนหาย คือ มาพบกับยาดีที่กินแล้วหายจากโรค หายจากโรคแล้วเป็นอย่างไร หายจากโรคแล้วก็อยู่เป็นสุขสบาย เป็นต้น การพบยาดีกับการกินยาดี ในที่นี้เป็นตัวเดียวกันเพราะพระองค์ทรงทดลองด้วยพระองค์เอง คือ ลองกินยาด้วยตัวพระองค์แล้วโรคมันหาย พอรู้ว่าโรคหายก็เท่ากับรู้ทันที่ว่ายาคดี แต่สำหรับเรานั้นพบยาดีกับการกินยาดี ยังห่างไกลกันอยู่ มีคนบอกเราว่ามียาดี กินยานี้แล้วโรคจะหาย แต่เราไม่กิน เพราะ

เราเองก็ยังไม่รู้ว่าเราเป็นโรค ถึงรู้ว่าเป็นโรคแต่เรายังไม่กิน หรือกินแต่อาจจะกินไม่ครบ ไม่เพียงพอ ไม่ต่อเนื่อง หรือด้วยเหตุผลใดก็ตาม เราจึงยังเป็นโรค แม้จะพบนาตีกี่ตาม (คือ พบจากการบอกเล่า ไม่พบจากการปฏิบัติ) จากความแนวทางดังกล่าวทำให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้และการนำมาปฏิบัติอย่างถูกต้องทิศทางภายใต้หลักเหตุและผล แม้ว่าโลกจะมีความก้าวหน้าไปมากเพียงใด พุทธศาสนิกชนก็ไม่ควรละเลยหรือมองข้ามหลักธรรมคำสอนที่มีผลต่อการพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญสมบูรณ์พร้อมในด้านกาย และด้านจิต ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติควบคู่กันไป กายดี กายสบาย ใจดี ใจสบาย อันเป็นการรักษาขั้น 5 รูปธรรม และนามธรรมให้มีความยั่งยืนเกิดความสงบ และความสุขในชีวิตอย่างสูงสุด

ประเด็นที่สอง ศาสนาคริสต์ แม้ว่าศาสนาคริสต์จะถูกแบ่งแยกออกเป็นหลากหลาย นิกาย และหลากหลายพิธีกรรม แต่ประเด็นที่น่าสนสนใจคือ หลักแห่งความรักหนทางแห่งความสุข ที่พระเยซูให้มอบให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในกลุ่มคริสเตียน เมื่อเปรียบเทียบกับศาสนาพุทธ แล้ว นับได้ว่าหลักธรรมคำสอนมีความใกล้เคียงกันนั้น คือ การแสวงหาความสุขให้กับชีวิต โดยคำสอนที่สำคัญในเรื่องความสุขและความรัก ของศาสนาคริสต์ เช่นเรื่อง “ผู้เป็นสุข” บุคคลผู้ใด รู้สึก บกพร่องฝ่ายวิญญาณ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะแผ่นดินสวรรค์เป็นของเขา บุคคลผู้ใดเศร้าโศก ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับ การทรงปลอบประโลม บุคคลผู้ใดมีใจอ่อนโยน ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับแผ่นดินโลกเป็นมรดก บุคคลผู้ใดหิวกระหายความชอบธรรม ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับแผ่นดินโลกเป็นมรดก บุคคลผู้ใดมีใจกรุณา ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับพระกรุณาตอบ บุคคลผู้ใดมีใจบริสุทธิ์ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้เห็นพระเจ้า บุคคลผู้ใดสร้างสันติ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะทรงเรียกเขาว่าบุตร บุคคลผู้ใดต้องถูกข่มเหงเพราะเหตุอันชอบธรรมผู้นั้นเป็นสุข เพราะแผ่นดินสวรรค์เป็นของเรา เมื่อเขาจะติเตียนข่มเหง และนิทาว่าร้ายท่านทั้งหลายเป็นความเท็จ เพราะเราท่านก็เป็นสุข จงชื่นชมยินดี เพราะว่าบำเหน็จของท่านมีบริบูรณ์ในสวรรค์ เพราะเขาได้ข่มเหงผู้เผยพระวจนะที่อยู่ก่อนท่านเหมือนกัน นอกจากนี้มีคำสอนเรื่องของ “การรักศัตรู” แสดงให้เห็นถึงหลักแห่งความเมตตากรุณาซึ่งตรงกับหลัก “พรหมวิหาร 4” ในศาสนาพุทธ วิเคราะห์ได้ว่า ทั้ง 2 ศาสนามีหลักคำสอนที่มีเป้าหมายคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ หลักการรักศัตรู มีใจความสำคัญว่า ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้ว่า จงรักคนสนิท และเกลียดชังศัตรู ฝ่ายเราบอกท่านว่า จงรักศัตรูของท่าน และจงอธิษฐานเพื่อผู้ที่ข่มเหงท่าน ทำดังนี้แล้วท่านทั้งหลายจะเป็นบุตรของพระบิดาผู้ทรงสถิตในสวรรค์ เพราะว่า พระองค์ทรงให้ดวงอาทิตย์ของพระองค์ขึ้นส่องสว่างแก่คนดี และคนชั่วเสมอกัน และให้ฝนตกแก่คนชอบธรรมและอธรรม แม้ว่าท่านรักผู้ที่รักท่านจะได้ บำเหน็จอะไร ถึงพวกเก็บภาษีก็ยังกระทำอย่างนั้นมีใช้หรือถ้าท่านทักทานแต่พี่น้องของตนฝ่ายเดียว ท่านได้กระทำอะไรเป็นพิเศษยิ่งกว่าคนทั้งปวงเล่า ถึงคนต่างชาติก็กระทำอย่างนั้นมีใช้หรือ เหตุฉะนั้น ท่านทั้งหลายจงเป็นคนดีรอบรอบเหมือนอย่างพระบิดาของท่าน ผู้ทรงสถิตในสวรรค์ เป็นผู้ดีรอบคอบ

ประเด็นที่สาม ศาสนาอิสลาม ในหนังสือเล่มนี้ได้ระบุถึงความสำคัญของแนวทางปฏิบัติของศาสนาอิสลามไว้ชัดเจน โดยเฉพาะสิ่งสำคัญสูงสุดของศาสนา นั่นคือ ความศรัทธาในพระศาสนา

จะเห็นได้ว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีพิธีกรรมการระลึกถึงพระเจ้า และสวดภาวนา (ละหมาด) หลายครั้งใน 1 วัน เพราะเขาเหล่านั้นเชื่อว่า การสวดมนต์ภาวนา พระนบี เป็นสิ่งสำคัญมาก ดังคำสวดที่ว่า จงสวดมนต์ภาวนาให้เป็นนิจ เพราะการสวดมนต์ภาวนารักษามนุษย์ให้พ้นจากความผิดได้ และจงจำไว้ว่า หน้าที่อันจำเป็นที่ต้องปฏิบัติต่อพระเจ้า คือ การสวดมนต์ ทั้งนี้ คำสอนดังกล่าวเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาในพระศาสนา ไม่ว่าจะอยู่แห่งใดบนโลก ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติตามหลักของศาสนาอย่างเคร่งครัด และจะมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบศาสนกิจที่สำคัญของมุสลิม คือ พิธีฮัจญ์ ณ สถานที่ต่าง ๆ ประเทศซาอุดีอาระเบีย และจะประกอบพิธีเพียงปีละ 1 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ของเดือนที่ 10 ถึงวันที่ 10 ของเดือน 12 ของศักราช ฮิจรียะ จะเริ่มวันใดก็ได้ในระหว่างเทศกาลนี้ แต่ต้องอยู่ในพิธีจนถึงวันที่ 9 และ 20 ของเดือน 12 ซึ่งเป็นวันสำคัญที่สุดของมุสลิมทั่วโลกจะไปชุมนุมทำพิธีกันในโอกาสนี้มากที่สุด จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นความสำคัญในประเด็นที่ว่า ไม่ว่าจะผู้นับถือศาสนาอิสลามจะศรัทธาในนิกายใด ๆ ก็ตาม แต่เป้าหมายสำคัญที่ต้องทำให้ได้ในปีละ 1 ครั้ง นั่นคือการประกอบพิธีฮัจญ์ ซึ่งจะมีมุสลิมจากทั่วโลกมารวมพิธีกันอย่างคับคั่งอันเป็นการแสดงออกถึงความเข้มแข็งของศาสนาและความเข้มแข็งของศาสนิกชนของศาสนาอิสลามนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การเขียนของ พระมหาเสาวนันท สุภาจาโร มีการอธิบายเนื้อหาได้อย่างครอบคลุม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ที่สำคัญสามารถเข้าถึงได้ทุกศาสนา ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร ก็สามารถอ่านเพื่อศึกษาเรียนรู้ศาสนาต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีน้ำหนักหลักของการอุปมาอุปมัย หรือการเปรียบเทียบเข้ามาผสมผสานในงานเขียน จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินและไม่เบื่อหน่าย ขณะเดียวกันผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกแนวคิดส่วนบุคคล เพื่อเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจให้กับผู้อ่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาหลักคำสอนทางศาสนา และพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของแต่ละศาสนา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างความสุข ความสงบ และความสันติ ให้เกิดขึ้นในสังคมโลก แม้ว่าจะมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกันไปก็ตาม โดยไม่ได้มีการชักนำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างศาสนาเลย ที่ปรากฏชัดคือศาสนาทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่มุ่งให้ผู้นับถือศาสนาได้ปฏิบัติตามในทางที่ดีงามและถูกต้อง หลักคุณงามความดีหรือวิถีการปฏิบัติเพื่อมุ่งความดี ซึ่งเรียกว่า “จริยศาสตร์” หรือ “ETHICA” เป็นหลักที่ว่าด้วยความประพฤติ การกระทำดี ชั่ว ถูก ผิด (กำธร เพี้ยเอี้ย และคณะ, 2562) ดังนั้นหนังสือเล่มนี้ จึงเป็นหนังสือเกี่ยวกับศาสนาเล่มหนึ่งที่ช่วยให้ทุกคนได้ตระหนักถึงหลักแห่งการประพฤติปฏิบัติที่แท้จริงของแต่ละศาสนา และควรค่ายิ่งแห่งการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีวิต อันนำไปสู่การเอื้อประโยชน์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ที่สำคัญช่วยลดปัญหาความขัดแย้งทางสังคม ความแตกแยกระหว่างหมู่คณะ และทำให้เกิดการหลอมรวมความรัก ความสามัคคี ในสังคมโลกให้มีความผาสุกได้อย่างดียิ่งสืบไป

จุดด้อย

หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมคำสอนของหลายศาสนา จึงทำให้คำอธิบายเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ มีการจำกัดสาระสำคัญในบางประเด็น ซึ่งผู้ประพันธ์ควรพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของ

ศาสนาพุทธ คือ หลักธรรมแห่ง “อิทปปัจจยตา” ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติแห่งพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นถึงกฎเกณฑ์ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ดำรงอยู่อย่างธรรมดาในลักษณะที่มีความเป็นเช่นนั้นเอง (ตถตา) โดยมีสถานะแสดงให้เห็นว่า “สรรพสิ่งล้วนแต่เป็นเหตุปัจจัยอิงอาศัยกันและกันในฐานสิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุและอีกสิ่งหนึ่งเป็นผล” อิทปปัจจยตาจึงเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการสำคัญของความเป็นเหตุและผล สรรพสิ่งทั้งหลายย่อมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันตามกฎของธรรมชาติ และ กฎของจักรวาล ดังข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกที่แสดงปัจจุสมุปบาทอนุโลมว่า

เพราะอวิชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร

เพราะสังขารเป็นปัจจัย จึงมีวิญญาณ

เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย จึงมีนามรูป

เพราะนามรูปเป็นปัจจัย จึงมีสฬายตนะ

เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย จึงมีผัสสะ

เพราะผัสสะเป็นปัจจัย จึงมีเวทนา

เพราะเวทนาเป็นปัจจัย จึงมีอุปาทาน

เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย จึงมีภพ

เพราะภพเป็นปัจจัย จึงมีชาติ

เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงมีชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เป็นอันว่า กองทุกข์ทั้งมวลนั้นย่อมเกิด ด้วยประการฉะนี้ (วิ.ม. 4/1/1)

นอกจากนี้ การแสดงออกถึงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในการปลุกจิตสำนึกของพุทธศาสนิกชนให้เกิดความรักในศาสนาพุทธและยึดปฏิบัติมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอ การขาดความสามัคคี และการไร้ซึ่งความเสถียรภาพ เป็นจุดอ่อนของศาสนาพุทธ และการใช้ภาษาดังกล่าวเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่ทำให้ผู้อ่านเห็นจุดอ่อนของพระพุทธศาสนา แม้ว่าผู้ประพันธ์จะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นข้อบกพร่องของพระพุทธศาสนาก็ตาม ดังนั้น ผู้ประพันธ์ไม่ควรสอดแทรกแนวคิดหรือใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา เพราะอาจทำให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาในภายหลังได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในศาสนาพุทธ ทั้งนี้ หากมีผู้อ่านที่ไม่ได้หวังดีต่อศาสนาพุทธมุ่งประทุษร้ายก็จะใช้ช่องว่างจากปัญหาดังกล่าวมาทำลายศาสนาพุทธได้เช่นกัน ดังนั้น การปลุกจิตสำนึกของพุทธศาสนิกชนที่ดี ควรมีการดำเนินงานเป็นลำดับแผนงานในหมู่คณะสงฆ์ แล้วนำมาพัฒนาเผยแผ่กระตุ้นเตือนให้ทุกคนในแต่ละชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ สร้างความสามัคคี และความร่วมมือในการทำนุบำรุง ส่งเสริม เผยแผ่ศาสนาพุทธให้มีความมั่นคงสืบไป ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นวิธีการที่มีระเบียบแบบแผนเป็นรูปธรรม และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเผยแผ่ศาสนาอย่างสมบูรณ์

สรุปผล

ในหนังสือคำสอน 3 ศาสนา ของ พระมหาเสาวนันท สุกฺกาจาโร เป็นการรวบรวมองค์ความรู้จากคัมภีร์สำคัญทางศาสนา 3 ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นกระบวนการทางอรรถปริวรรตศาสตร์ เป็นการถอดความหมายจากคัมภีร์ และนำมาเผยแพร่ได้อย่างปราดเปรื่อง โดยนำเสนอแนวคิดในการวิเคราะห์คัมภีร์อย่างเป็นกลางและพรรณนาได้อย่างงดงาม ทั้งนี้ การตีความตามตำราต้องค้นหาบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่อยู่เบื้องหลังด้วย ศาสตร์แห่งการตีความ Hermeneutic สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเสวนา (Dialogue) เพื่อความเข้าใจที่ดีเพราะถือว่าการเสวนาที่มีการตีความเป็นแกนนำจะทำให้ปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าผู้ประพันธ์หนังสือจะเป็นนักบวชในศาสนาพุทธแต่ก็มีความสามารถในการอธิบายความจากคัมภีร์ได้อย่างชัดเจนเป็นการนำเสนอ และสรุปสาระสำคัญในคัมภีร์ที่ครอบคลุม กระชับ หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสำหรับผู้ที่ไม่มีเวลาในการอ่านหรือศึกษาจากคัมภีร์ของแต่ละศาสนาที่มีจำนวนมาก ดังนั้น หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนคัมภีร์ฉบับย่อที่สำคัญของ 3 ศาสนา ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้ทราบหลักธรรมคำสอนและการปฏิบัติตามแนวทางของศาสนานั้น ๆ เพื่อให้สังคมโลกสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสังคมโลกที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กำธร เพี้ยเอี้ย. (2562). การศึกษาเปรียบเทียบจริยศาสตร์ในศาสนาสากล. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 16(2), 363-371.
- พระมหาเสาวนันท สุกฺกาจาโร. (2560). *คำสอน 3 ศาสนา*. ปัตตานี: โรงพิมพ์ปัตตานีการช่าง.
- พระอนันตชัย อภินนโท. (2560). ความทุกข์ในอริยสัจ 4. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 2(2), 45-58.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วาริต เจริญราษฎร์. (2564). การแปรศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นยะลาหมู่บ้านตั้งกาเต็ง: การแสดงนัยของการสัมผัสภาษาถิ่น. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 4(1), 35-50.
- เสฐียร พันธรังษี. (2521). *ศาสนาโบราณ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.